
OPSPORING EN POLITIE

1. Nieuw BENELUX VERDAG inzake het grensoverschrijdend politioneel optreden

Op 28 mei 2004 ondertekende de Minister van Binnenlandse zaken en Justitie het nieuw BENELUXverdrag inzake het grensoverschrijdend politioneel optreden.

De nieuwe verdragstekst werd bekomen na onderhandelingen die ongeveer twee jaar duurden. Immers werd onder impuls van de heer Antoine Duquesne, toenmalig Minister van Binnenlandse Zaken op 5 februari 2002 te Baarle-Nassau een gemeenschappelijke verklaring afgelegd inzake grensoverschrijdende samenwerking. Deze verklaring vormde de start van de onderhandelingen.

Bij lezing van de nieuwe verdragstekst valt het onmiddellijk op dat weinig vooruitgang wordt geboekt bij de werkelijke operationele samenwerking en enkel een beperkte opsmuk wordt uitgevoerd. De vraag kan dan ook terecht gesteld worden of de efficiëntie van de internationale politiesamenwerking hierdoor werkelijk zal worden verhoogd.

In de eerste plaats wordt bestendiging gegeven aan het zogenaamd verdrag van Bergen op Zoom van 26 april 1999. Dat verdrag voorzag in een verdergaande samenwerking tussen Nederland en België inzake de ordehandhaving en dat met het oog op de Europese voetbalkampioenschappen. Het verdrag had echter maar een tijdelijk karakter (duur van de kampioenschappen). Het nieuw BENELUXverdrag bestendigt en verfijnt de inhoud van het oorspronkelijk verdrag.

De bepalingen inzake de uitwisseling van persoonsgegevens zijn op zijn minst te noemen verwarrend en betreffen voor een groot stuk een herhaling van wat reeds binnen de Schengensamenwerking, en meer bepaald de artikelen 39 en 46 van de Schengenuitvoeringsovereenkomst (SUO), van toepassing is:

Artikel 10: uitwisseling van gegevens ter voorkoming van een ernstig gevaar... (artikel 46 van de SUO);

Artikel 13: verstrekking van informatie uit persoonsregisters via een centraal politiecentrum... (artikel 39 van de SUO);

Toch worden een aantal (beperkte) nieuwe mogelijkheden ingevoerd zoals daar zijn:

- De rechtstreekse raadpleging van kentekenregisters... maar hiervoor moeten bilaterale akkoorden worden afgesloten;
- De samenwerking tussen Beneluxverbindingsofficieren... maar ook hiervoor moeten bilaterale afspraken worden gemaakt;
- Het wegwerken van bepaalde beperkingen inzake grensoverschrijdende achtervolging en grensoverschrijdende observatie. Zo kan nu ook de observatie worden uitgevoerd op personen die ontvlucht zijn en personen anderen dan de daders van misdrijven. Tevens wordt de observatie via de lucht en het water in het verdrag als mogelijkheden opgenomen;
- Bescherming van de ambtenaar bij het grensoverschrijdend optreden.

Een aantal andere bepalingen bestendigen het bestaande:

- het oprichten van gemeenschappelijke politiecentra;
- het uitvoeren van gemengde patrouilles en controles.

Bij wijze van besluit kan gesteld worden dat in feite, zoals met de SUO, de verdragstekst slechts naar de efficiëntie zal kunnen beoordeeld worden bij de lectuur en de toepassing in de praktijk van de bilaterale akkoorden die in uitvoering van het verdrag zullen afgesloten worden.

2. Belgische criminologen en Nederlandse criminologie

Dit jaar viert de Nederlandse Vereniging voor Kriminologie (NVK) haar 30-jarig bestaan. In een bijzonder uitgave van het Tijdschrift voor Criminologie werden Belgische auteurs uitgenodigd om een bijdrage te schrijven toegespitst op of naar aanleiding van ontwikkelingen in Neder-

land. Hierbij kwam een breed scala aan onderwerpen aan de orde: van criminologische theorieën tot criminaliteitsstatistieken, van georganiseerde criminaliteit tot criminaliteit onder allochtonen, van beleidsonderzoek tot fundamenteel onderzoek.

Opvallend blijkt dat in Nederland (Van Calster en Vander Beken), sinds de Parlementaire Enquête Opsporingsmethoden, er voor gekozen is om wetenschappers expliciet te betrekken bij criminaliteitsbeeldanalyses en hen daarvoor toegang te verschaffen tot de benodigde vertrouwelijke gegevens. In België is dit niet het geval. Ponsaers bespreekt de rondtrekkende benden en stelt dat de studie hiervan een aantal criminologische 'accepted wisdoms' op hun grondvesten doet schudden.

Bruggeman trekt een vergelijking tussen Nederland en België op het vlak van de criminaliteitsstatistieken en stelt dat het gebruik van de statistieken in Nederland de Belgische situatie overtreft, wat wellicht mede het gevolg is van een grotere stabiliteit in de Nederlandse politie gedurende de laatste jaren, ondanks de veranderingdrift die in Nederland ook frequent woedt.

3. De veiligheidsplannen

W. Bruggeman vraagt zich in het voorwoord van het Politiejournal-politieofficier 2004, nr1 af of management bij de politie in overdrive is.

Sedert 2002 werden - eerst op jaarbasis, vervolgens tweejaarlijks en nu om de vier jaar - op lokaal zowel als op federaal niveau veiligheidsplannen gesmeed. Daarnaast ontwikkelden regering, gemeenten, beleidsorganen en parketten eigen plannen. Op zich is dat een gunstige ontwikkeling.

De plannen zijn echter vaak te ambitieus en het ontbreekt dikwijls aan voldoende realisme. Daarbij worden verantwoordelijkheden en mogelijkheden vaak overschat. De frequentie van de opeenvolgende plannen doet ook de vraag rijzen of de uitvoerders nog wel kunnen volgen. Ook brengt dit alles dikwijls een veranderingsdrift in plaats van verbeteringsstrategieën op gang.

Toch kunnen de politiechefs meer en beter gebruik maken van deze planningscyclus. Er is dan ook meer nood aan (proces-)begeleiding

voor diegenen die met de uitvoering zijn belast. Politiechefs moeten zelf aantonen dat een doorzicht beleid een must is, zolang dit beleid maar realistisch blijft in zijn doelstellingen en bereikbaar is door het uitzetten van haalbare en effectgerichte prestatienormen. De politie moet ook streven naar een grotere transparantie, zich niet verhullen achter schijnresultaten en, via professioneel opgezette evaluaties, zorgen voor zichtbare en meetbare resultaten en een eerlijke rapportering en bijsturing.

4. Het Rekenhof publiceerde vertrouwelijk een rapport betreffende "Het waarborgen van een minimale dienstverlening inzake politiezorg", een rapport dat toch al uitlekte in de pers. Twee jaar na de hervorming van de politiediensten stelt het Rekenhof vast dat de normen die sinds 2001 bepalen wat de minimale dienstverlening inzake basispolitiezorg moet zijn en de normen die de minimale bezetting in elke politiezone bepalen, niet coherent zijn.

5. Er zijn twee boeken verschenen die voor politiemensen zeker het lezen waard zijn. W. van der Schans en J van Buuren maken in "Keizer in lommen" (Breda, Papieren Tijger, 2003) dat de Europese politie- en justitiesamenwerking nu het domein is van een klein clubje gespecialiseerde ambtenaren, politiemensen en wetenschappers. Maatschappelijke discussie vindt nauwelijks plaats, wat ook niet verbazingwekkend is gezien de geringe aandacht in de media voor het onderwerp. Uit hun onderzoek blijkt ook dat er een enorme kloof gaapt tussen beleid en uitvoering, kloof die natuurlijk niet nieuw of uniek is, maar in de Europese context wel heel grote vormen lijkt aan te nemen.

C. de Poot, R. Bokhorst, P. van Koppen en E. Muller brengen in "Rechercheportret" een bijzonder interessante, weliswaar Nederlandse, studie over dilemma's in de opsporing (Alphen aan de Rijn, Kluwer, 2004). Dit onderzoek, uiteraard een tijdsbeeld, leert dat sedert het verschijnen van het rapport "Politie in verandering" recherche meer en meer als een specialisme gezien wordt, waarbij men streeft naar kwaliteitsverbetering van het rechercheproces en van de organisatie daarvan. Dit boek resulteerde uit een samenwer-

kingsproject van het Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving en het COT-instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement van het befaamde WODC. Vooral het kunnen omgaan met tegenstrijdige informatie, het aanwenden van (nieuwe) onderzoeksmethoden, het rekerchmanagement en het selecteren van belangrijke discussiepunten (zoals de het inrichten van en de inzet van verschillende rekercheonderdelen) zijn ook voor België interessante thema's.

6. De voorzitter van het Comité P (A. Vandoren) deed op 11 mei 2004 voor de Senaatscommissie een opvallende verklaring, waarbij hij stelde dat de versnipperde aanpak van het terrorisme in België spanningen veroorzaakt tussen de politiediensten. Hij klaagde vooral aan dat de er bij de Federale politie geen gespecialiseerde centrale dienst terrorisme meer bestaat. Ook hield hij een pleidooi voor het niet meer op non-actief houden van de Algemene Geïntegreerde groep anti-terrorisme (AAG). MR senator Destexhe ging zelfs zover om het aantal antiterrorisme diensten (militaire inlichtingendienst, veiligheid van de staat, AAG, de federale politie, de cel terrorisme van de Brusselse gerechtelijke politie, het crisiscentrum van de Regering, ...) hallucinant te noemen.

WILLY BRUGGEMAN EN PATRICK ZANDERS

RECHTSHULP EN ADVOCATUUR

Sinds de vorige bijdrage in deze deelrubriek zijn er geen veranderingen meer aangebracht aan de wet op de juridische bijstand (stof bijgehouden tot 15 juli 2004). Wel heeft het Hof van Cassatie zich voor de eerste maal uitgelaten over een aantal bepalingen in de wet op de juridische bijstand. Daarnaast heeft de Orde van Vlaamse Balies een Staten-Generaal van de Vlaamse Advocatuur georganiseerd te Brussel op 18 februari 2004. Tijdens deze Staten-Generaal hebben de Vlaamse advocaten beslist dat de mutualisering van de advocatuur niet wenselijk is. In het tijdschrift van de Orde van Vlaamse Balies, *Ad*

Rem, werden de voordrachten alsook de standpunten verwoord. Een opmerkelijke bijdrage was deze van Prof. Van Orshoven¹ die de mening is toegedaan dat rechtshulp behoort tot de 'voorbehouden bevoegdheid' van de federale overheid, wat betekent dat deze de minimumregels kan vastleggen, maar dat het aan de gemeenschappen en gewesten toekomt om verdere aanvullende regels te maken. Deze piste kan een ander licht werpen op de organisatie van de rechtshulpverlening.

1. Hof van Cassatie

Op 19 april 2004 heeft het Hof van Cassatie een arrest gevelde waarin twee belangrijke vragen ter discussie stonden². Kan het bureau voor juridische bijstand in rechte optreden? Hoe moeten de inkomenscriteria toegepast worden bij het toekennen van de kosteloze juridische bijstand aan samenwonenden. Wat waren de feiten? Een voormalig militair die onder NAVO vlag in Bosnië actief is geweest, krijgt na zijn terugkeer medische problemen die hij wijkt aan radioactieve substanties ondergaan tijdens zijn missie. Omdat hij vergoed wil worden voor de schade en hij zijn militaire overheid verantwoordelijk stelt voor zijn problemen, wil hij kosteloze juridische bijstand voor het voeren van deze procedure. Hij doet een aanvraag bij het Bureau voor Juridische Bijstand van Hasselt. Die verwerpt zijn aanvraag omdat hij samenwoont met zijn ouders, broer en zus. Hijzelf leeft van een invaliditeitsuitkering van 22 900 BEF of 567,68 g per maand en zijn vader en zus genieten van een werkloosheidsuitkering van 33 075 BEF of 819,91 g en 12 852 BEF of 318,59. De broer is nog ten laste van de ouders. Het totale inkomen is 68 827 BEF of 1 706,18. Dit inkomen is hoger dan de inkomenscriteria voorzien bij het Koninklijk Besluit van 20 december 1999.

De raadsman van de ex-militair gaat in beroep bij de arbeidsrechtbank van Hasselt. De raadsman tekent beroep aan tegen het bureau voor juridische bijstand, tegen de voorzitters ervan en tegen de Orde van Advocaten. Hij stelt dat het bureau voor juridische bijstand een feitelijke vereniging is. Het bureau voor juridische bijstand is een autonome vereniging die gehele of gedeeltelijke kosteloze juridische bijstand kan